

**„Dialog społeczny jako platforma terytorialnych
paktów aktywizujących rynek pracy”**

**analiza wyników
ankiety audytoryjnej**

Warszawa, 2008

Opracowali

Maciej Pańków, Jędrzej Stasiowski

Spis treści

Wstęp.....	3
Ogólna charakterystyka uczestników szkoleń.....	4
Problemy społeczności lokalnej.....	6
Potencjał dla dialogu i partnerstwa w lokalnej społeczności	12
Dotychczasowe doświadczenia	12
Rola administracji we wspieraniu partnerstw	14
Trzeci sektor a partnerstwa	15
Przyszłość partnerstw i ich rola w kreowaniu polityki zatrudnienia.....	19
Potencjalni uczestnicy i liderzy partnerstw	20
Wyzwania dla partnerstw	21
Atuty partnerstw	21
Podsumowanie	29
Aneks.....	31
Ankieta	31

Wstęp

Przedmiotem niniejszej analizy są dane uzyskane ze 146 ankiet audytoryjnych, jakie przeprowadzono wśród uczestników cyklu szkoleń poświęconych problematyce „Budowania Lokalnego Partnerstwa Społecznego na rzecz lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia”. Szkolenia zorganizowało Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” a projekt sfinansowano ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Szkolenia przeprowadzono w cyklu 8 niezależnych, dwudniowych spotkań, na które zapraszano przedstawicieli instytucji i organizacji zainteresowanych ideami partnerstwa społecznego. Pierwsze ze szkoleń odbyło się w dniach 21-23 marca 2007 roku, ostatnie między 14-16 stycznia 2008 roku.

Ogólnym celem szkoleń było ukazanie szerokiego potencjału społecznego i ekonomicznego partnerstw lokalnych. Szkolenia miały służyć:

- promowaniu i pogłębieniu zrozumienia idei budowania partnerstw lokalnych
- zapoznaniu uczestników z mechanizmami dialogu społecznego na szczeblu lokalnym oraz możliwościami wykorzystania ich do budowania lokalnych strategii rozwoju
- pokazaniu technik tworzenia i funkcjonowania partnerstw, m.in. poprzez przedstawienie dobrych praktyk z kraju i z zagranicy oraz przedstawieniu sposobów finansowania działań partnerstw.
- pokazaniu w jaki sposób lokalny dialog społeczny i obywatelski staje się istotnym mechanizmem rozwojowym.
- zwiększeniu partycypacji społeczności lokalnych w kreowaniu lokalnego rynku pracy.
- przekazaniu wiedzy oraz praktycznych umiejętności analizy potencjału rozwojowego gminy, powiatu, województwa (również pod kątem przygotowywania projektów współfinansowanych z EFS).
- podkreśleniu znaczenia problematyki zasobów ludzkich dla celów rozwojowych (rola edukacji, kształcenia ustawicznego itp.), w szczególności w zakresie przeciwdziałania i zwalczania bezrobocia,

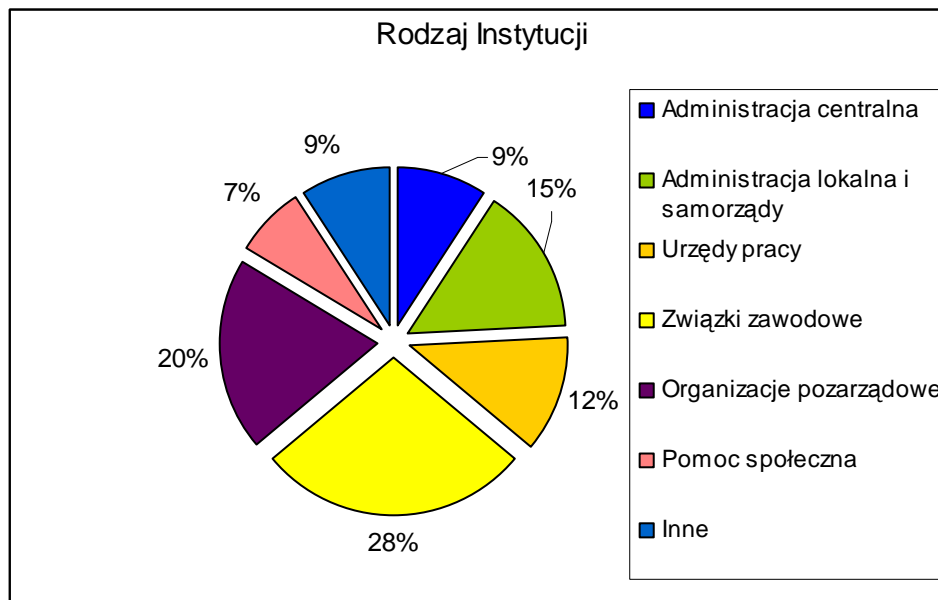
Uczestnicy szkoleń mieli okazję wypełnić ankietę dotyczącą problemów dialogu i partnerstwa społecznego. W ankiecie znalazły się pytania dotyczące zarówno opinii uczestników szkoleń a temat użyteczności partnerstw, jak i problemów ich społeczności oraz potencjału dla budowania w nich partnerstw¹.

¹ Załącznik 1 zawiera pełną treść ankiety rozdanej uczestnikom szkoleń.

Ogólna charakterystyka uczestników szkoleń

Wśród uczestników szkoleń, którzy zdecydowali się wypełnić ankiety znaleźli się przedstawiciele kluczowych instytucji i organizacji postrzeganych jako faktyczni bądź potencjalni aktorzy dialogu społecznego. Były to:

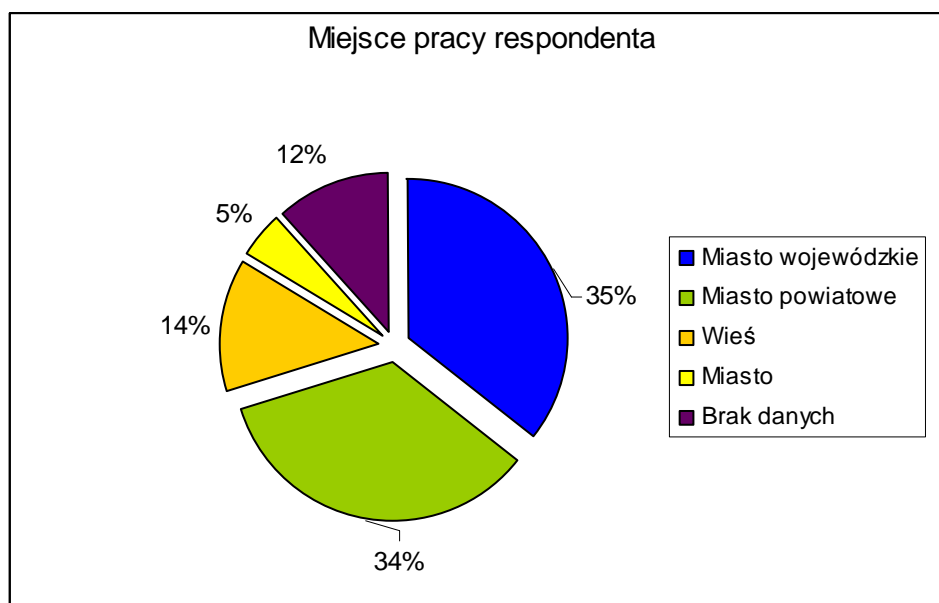
- związki zawodowe (40 osób)
- organizacje pozarządowe (28 osób)
- samorząd terytorialny różnych szczebli (19 osób)
- Wojewódzkie i Powiatowe Urzędy Pracy (15 osób)
- administracja rządowa różnych szczebli (13 osób)
- pomoc społeczna (10 osób)
- wyższe uczelnie (5 osób)
- firmy szkoleniowe (4 osoby)
- prywatne przedsiębiorstwa (4 osoby)
- pozostałe instytucje i organizacje (8 osób)

Wykres 1 Uczestnicy szkoleń według typów reprezentowanych instytucji

Poza pytaniem o jednostkę, którą reprezentuje respondent, w ankiecie znalazła się prośba o krótki opis społeczności lokalnej, z którą identyfikuje się ankietowany. Nie zawsze udało się uzyskać oczekiwane informacje: niektóre osoby w odpowiedzi wymieniały swoją branżę bądź kategorię społeczną, której pomoc są winne w ramach swoich kompetencji. Zdarzało się też, że wskazywana była inna miejscowość, niż ta, w której mieści się siedziba jednostki reprezentowanej przez respondenta. Oto wykaz miejscowości wedle statusu administracyjnego, z którymi utożsamiają się ankietowani (w razie rozbieżności miejsca zamieszkania i siedziby instytucji/organizacji, o kategoryzacji decydował status miejscowości będącej siedzibą instytucji/organizacji):

- wieś: 20 respondentów
- miasto: 7 respondentów
- miasto powiatowe: 50 respondentów
- miasto wojewódzkie: 52 respondentów

Wykres 2 Uczestnicy szkoleń według miejsca pracy/zamieszkania

Problemy społeczności lokalnej.

W kolejnym pytaniu respondenci proszeni byli o uszeregowanie najbardziej oczywistych problemów społeczności lokalnej, które można by rozwiązywać w ramach lokalnego partnerstwa społecznego i wokół których należałoby tworzyć lokalną strategię rozwoju i zatrudnienia.

Wyboru dokonywali spośród następującej kafeterii problemów:

- wykluczenie społeczne grup ludności
- bieda strukturalna,
- edukacja - niski poziom, nieadekwatność do potrzeb rynku,
- bezrobocie,
- ekologia,
- inne

Najwyraźniej, na skutek nie do końca fortunnego sformułowania pytania ankietowani mieli spore problemy z udzieleniem takich odpowiedzi, które w łatwy sposób poddawałyby się agregacji. Dlatego przedstawione niżej dane należy traktować ostrożnie. Różni respondenci w różny sposób zrozumieli co oznacza „ranga problemu”, dlatego oprócz uszeregowania problemów tak, jak zakładała konstrukcja pytania, pojawiły się m.in.: skala dziesięciopunktowa, skala szkolna (obie naturalnie polegały na przydzielaniu większych liczb problemom uznawanym za istotne), skala procentowa(!) czy różne inne warianty skal, w przypadku których największym problemem było ustalenie, w którym „kierunku” nastąpiło rangowanie. W toku analizy wyników ankiety podjęliśmy próbę sprowadzenia wszystkich odpowiedzi do skali rangowej, **gdzie najistotniejszy problem otrzymuje rangę „1”, a uznany za najmniej istotny – rangę „6”** (tyle było problemów, o ile respondent zasygnalizował problem spoza ustalonej listy, wypełniając pole „inne”). Nie możemy jednak zapewnić, że nigdzie nie doszło do pomyłki w toku tej „konwersji”, ani że odwzorowuje ona w pełni sposób myślenia respondenta.

Duża część respondentów – być może w skutek pośpiechu – jedynie zaznaczyła problemy uznane za istotne (tylko jedna osoba otwarcie stwierdziła, że nie jest w stanie ich uszeregować wedle kryterium ważności). Część badanych rangowała tylko niektóre problemy, najwyraźniej pozostałe uznając za mało istotne bądź niewystępujące w ich społeczności lokalnej. Poniższe wykresy pokazują rozkład rang nadanych poszczególnym problemom przez respondentów – rozmiar każdego bąbelka reprezentuje ilość wskazań na daną rangę w obszarze danego problemu, dodatkowo ilość wskazań zawierają opisy bąbelków. Ranga „0” odnosi się do

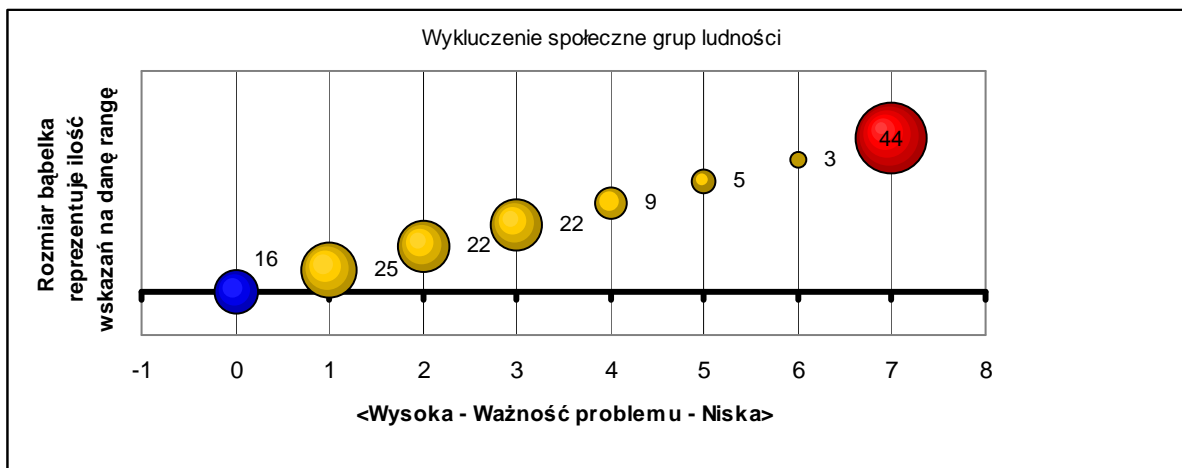
przypadków, gdy nastąpiło tylko zaznaczenie wybranych odpowiedzi bez ich szeregowania, na wykresach reprezentują ją bąbelki w kolorze niebieskim. Ranga „7” oznacza, że problem został pominięty przez respondenta, na wykresach reprezentują ją bąbelki w kolorze czerwonym.

Tabela 1 zawiera uśrednione rangi przypisane poszczególnym problemom, z obliczeń wyłączono respondentów, którzy nie zaznaczyli bądź nie przypisali wartości liczbowych poszczególnym problemom.

Problem społeczności	Średnia ranga na 6 pozycji	Najczęściej wskazywana ranga	Ilość wskazań rangujących
Bezrobocie	2,37	1	98
Wykluczenie społeczne grup ludności	2,49	1	86
Edukacja - niski poziom, nieadekwatność do potrzeb rynku	2,69	1	87
Bieda strukturalna	2,91	3	92
Ekologia	3,68	5	82

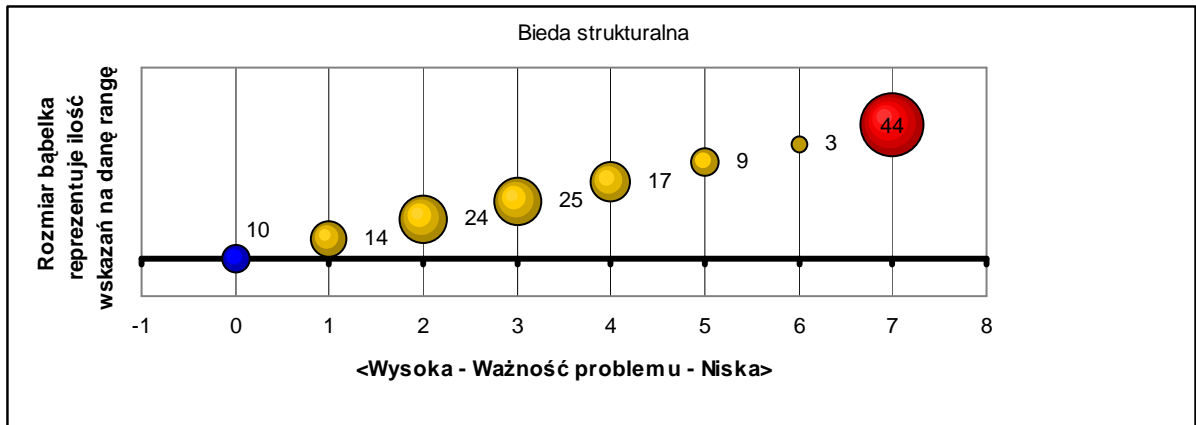
Tabela 1 Jakie są najbardziej oczywiste problemy Pni/Pana społeczności lokalnej, które można by rozwiązywać w ramach lokalnego partnerstwa społecznego i wokół których należałoby tworzyć lokalną strategię rozwoju i zatrudnienia.

Średnio najwyżej uczestnicy szkoleń rangowali problem bezrobocia – aż 61% uczestników szkolenia, którzy przypisali problemom rangi liczbowe umieściło bezrobocie na pierwszym bądź drugim miejscu. Za najmniej poważne uznano problemy ekologiczne – wśród 6 możliwych pozycji znalazła się na pierwszej tylko w 6,8% wskazań.

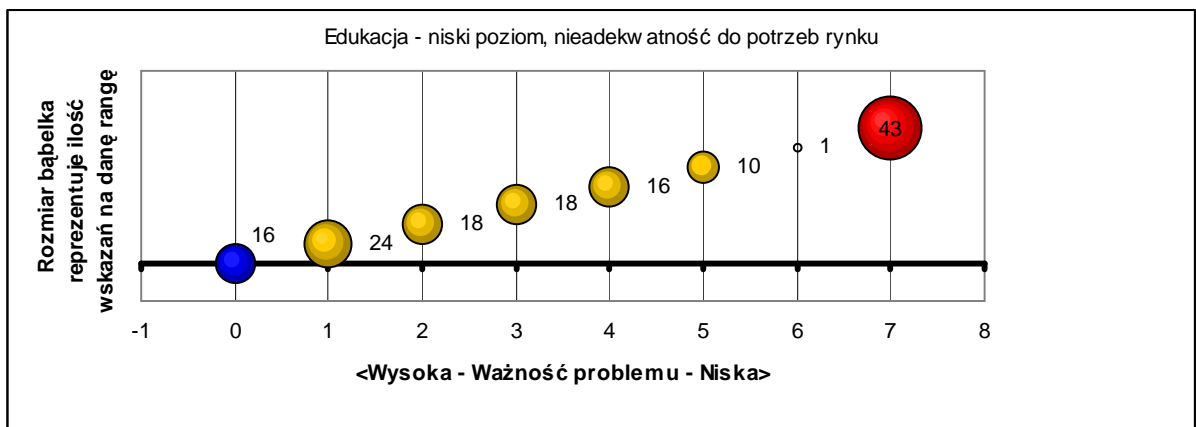
Wykres 3 Wykluczenie społeczne grup ludności

Jak widać, najwyższą rangę temu problemowi nadało 25 respondentów. 43 uznało ten problem za nieistotny w ich społeczności lokalnej. Dodatkowo respondent był pytany o to, jakie grupy podlegają ekskluzji. 8 osób (przedstawiciele związków zawodowych oraz jednej firmy doradztwa zawodowego) wskazało na pracowników powyżej pewnego wieku (45 lub 50 lat), zaznaczając, że chodzi głównie o kobiety. Wymieniano również ubogich, mieszkańców terenów popegeerowskich, bezdomnych, trwale bezrobotnych, niewykwalifikowanych, uzależnionych od alkoholu, a nawet przedstawiciele mniejszości etnicznych, chorych psychicznie, ludzi starszych oraz... młodzież. Łącznie trud zdefiniowania grup zmarginalizowanych podjęło 60 respondentów.

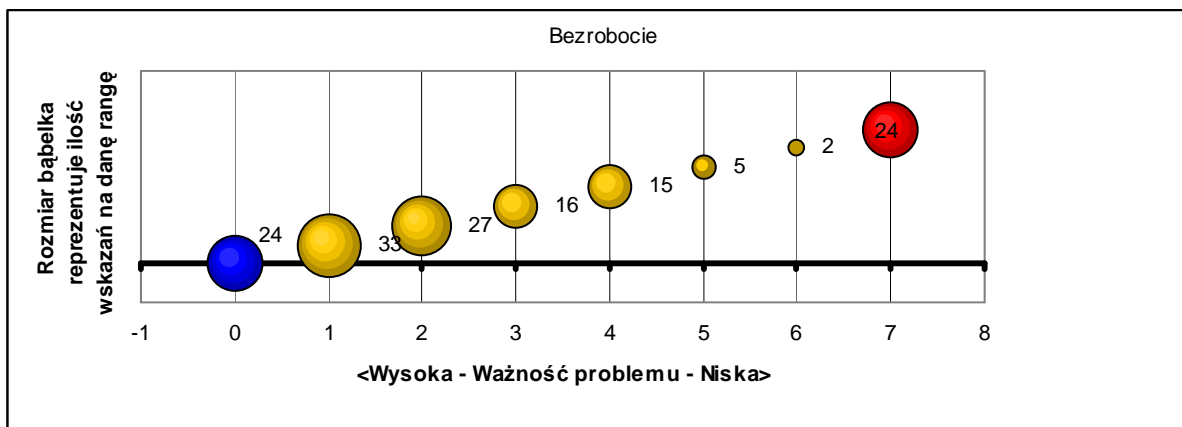
Wykres 4 Bieda strukturalna

Bieda strukturalna (czy bieda dziedziczona, jak niektórzy respondenci woleli ją określać) jest również często wskazywanym problemem, z którym można by walczyć za pośrednictwem tworzonych instytucji partnerstwa społecznego.

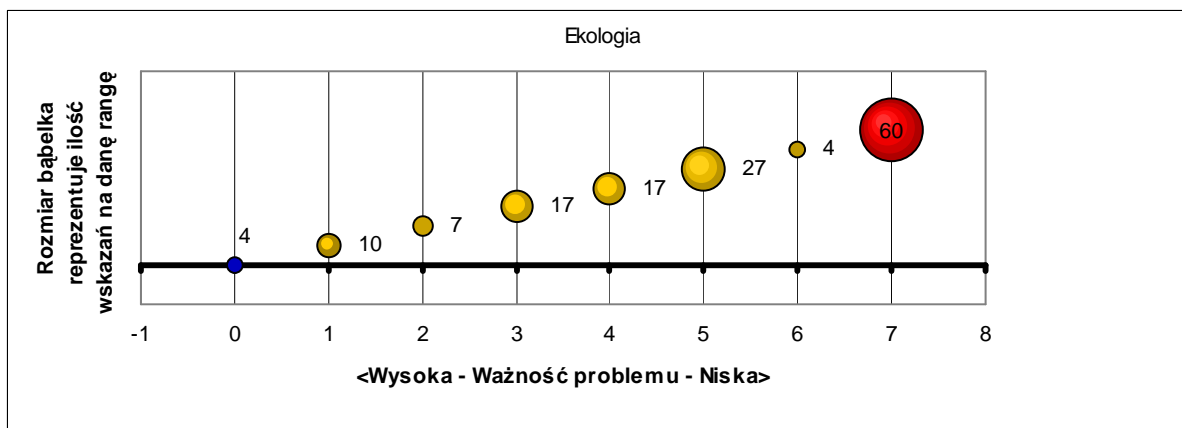
Wykres 5 Edukacja – niski poziom, nieadekwatność do potrzeb rynku.

Na ten problem ankietowani wskazywali również w odpowiedziach na inne pytania, o czym będzie mowa później. Wniosek płynący z rozkładu odpowiedzi na to pytanie wydaje się jednak jasny: dla dużej części respondentów dialog społeczny może być istotnym mechanizmem dostosowywania szkolnictwa do wymogów stawianych przez lokalne rynki pracy.

Wykres 6 Bezrobocie

Bezrobocie okazało się zwycięzcą rankingów tworzonych przez ankietowanych. Za najistotniejszy problem, którego neutralizację można by oprzeć na społecznym partnerstwie, uznało je 33 respondentów. Jedynie 24 spośród wszystkich 146 ankietowanych uznaje ten problem za nieistotny bądź niemożliwy do rozwiązywania drogą dialogu społecznego.

Wykres 7 Ekologia

Ekologia to z kolei problem najczęściej bagatelizowany – aż 60 respondentów w ogóle nie uwzględniła go w swoim rankingu. 10 osób uznało, że jest to priorytetowy problem do rozwiązywania w ramach potencjalnych partnerstw. W większości byli to przedstawiciele dużych miast (aglomeracja warszawska i gminy przylegające), Górnego Śląska i Opolszczyzny – choć znalazł się wśród nich także respondent z miejsko-wiejskiego powiatu w województwie zachodniopomorskim.

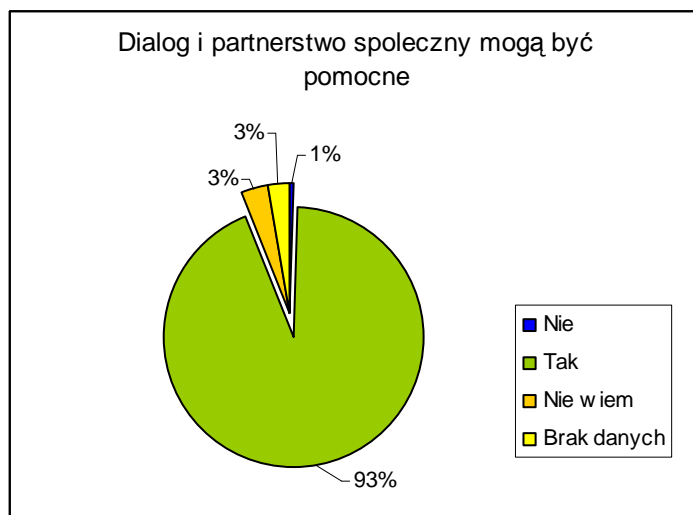
Na pewno cenna będzie analiza propozycji problemów, jakie mogli wpisywać ankietowani w pole „inne”, gdyż w ten sposób możemy dowiedzieć się o trapiących społeczności lokalne problemach, relacjonowanych przez respondentów własnym, a nie narzuconym przez instytucje Unii Europejskiej, językiem. 46 respondentów przedstawiło problemy wykraczające poza uprzednio opracowany katalog. Propozycje, które wyszły od więcej niż jednego respondenta to:

- regulacja zbyt niskich (niepozwalających na godne życie) płac, poprawa warunków pracy,
- rozbudzenie poczucia odpowiedzialności za problemy społeczności lokalnej i promocja zachowań etycznych w biznesie,
- promocja regionu i regionalnych produktów,
- poprawa architektury, usprawnienie połączeń komunikacyjnych, znoszenie barier architektonicznych,
- dbanie o zapewnienie dzieciom i młodzieży zajęć w czasie wolnym,
- aktywizacja ludności lokalnej, ukazywanie potencjału i możliwości tkwiących w aktywnej społeczności.

Potencjał dla dialogu i partnerstwa w lokalnej społeczności

Dotychczasowe doświadczenia

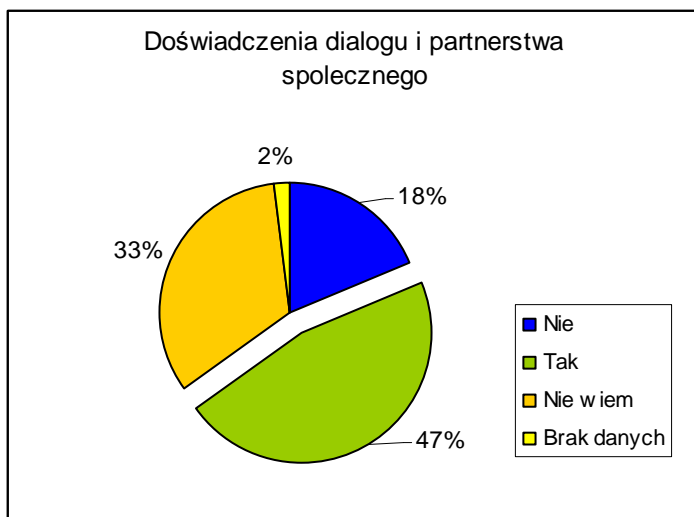
Respondenci odpowiadali na pytanie o to, czy widzą możliwość użyteczności dialogu społecznego w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Wykres 8 przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie:

Wykres 8 Czy lokalny dialog i partnerstwo społeczne może być w Pani/Pana społeczności pomocny przy rozwiązywaniu wskazanych problemów?

Jak widać, przygniatająca większość respondentów uznała, że dialog społeczny może być receptą na lokalne bolączki. Tylko jedna osoba była innego zdania – co ciekawe była to przedstawicielka Instytutu Współpracy i Partnerstwa Lokalnego, zaś wskazane przez nią problemy społeczności lokalnej to: 1) bieda strukturalna, 2) bezrobocie i 3) ekologia. Niestety, z treści ankiety nie wynika, czemu padła taka właśnie odpowiedź. Respondentka była w stanie m.in. wskazać potencjalnego lidera partnerstwa, podmioty, które powinny uczestniczyć w dialogu oraz zgodziła się, że można budować lokalne strategie rozwoju w oparciu o partnerstwo w jej środowisku.

Wykres 1 prezentuje rozkład odpowiedzi na pytanie o istnienie doświadczeń partnerstwa w oparciu o dialog społeczny w społecznościach respondentów. Na takie doświadczenia wskazało 47% badanych, 1/3 badanych nie potrafiła odpowiedzieć na powyższe pytanie.

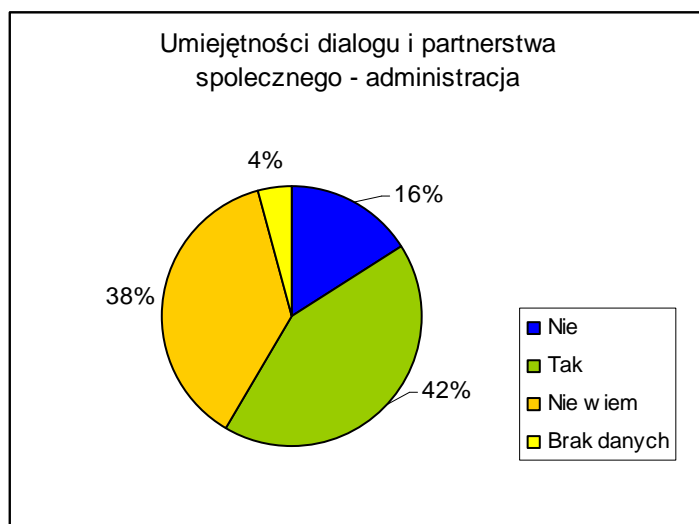
Wykres 9 Czy w Pani/Pana społeczności lokalnej są doświadczenia partnerstwa w oparciu o dialog społeczny?

Wśród osób, które udzieliły pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie pojawiały się także dodatkowe komentarze na temat charakteru owych doświadczeń. Dwukrotnie wskazano na program Leader+, trzykrotnie była mowa o radzie zatrudnienia działającej przy wojewódzkim bądź powiatowym urzędzie pracy, a cztery razy wspomniano program EQUAL. Trzykrotnie jako przykład partnerstwa wymieniono lokalny pakt na rzecz zatrudnienia. Kilkakrotnie mowa jest o tym, że partnerstwa zawiązywane to jedynie partnerstwa projektowe (m.in. w oparciu o EFS). Najczęściej respondenci przyznawali, że są to dopiero próby lub początki partnerstwa w ramach dialogu społecznego, zaś próby są albo nieudane, albo nie mają spektakularnych efektów, bądź partnerstwa są niewielkie. Można też znaleźć skargi, że zainteresowanie społeczności lokalnej było znikome. Jeden z ankietowanych pisze, że partnerstwa są mało medialne.

Zdarzają się jednak też bardziej konkretne odpowiedzi, wskazujące przynajmniej na prawdopodobieństwo sukcesu, np.: *budowanie lokalnych porozumień na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, realizacji zamierzeń inwestycyjnych itp. czy urząd marszałkowski konsultuje z organizacjami pozarządowymi programy współpracy, uwzględnia ich potrzeby, propozycje, tworzy forum wymiany doświadczeń.*

Rola administracji we wspieraniu partnerstw

W dalszej kolejności respondent był pytany o to, czy jego władze lokalne i instytucje publiczne (np. urzędy pracy) mają umiejętności potrzebne do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa.

Wykres 10 Czy władze lokalne Pana/Pani społeczności (gminy, powiatu) i instytucje publiczne (np. urzędy pracy) mają potrzebne umiejętności do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa?

Najczęściej wymienianą instytucją, która zdaniem respondentów odznacza się umiejętnością prowadzenia dialogu jest urząd pracy. Nie sposób niestety ustalić, w jakim stopniu częstość wskazywania PUPów i WUPów jest skutkiem wspomnienia o nich w pytaniu. Jednak przynajmniej część odpowiedzi sugeruje, że istnieje wiedza ankietowanych w tej kwestii, np.: *Wszystkie powiatowe urzędy pracy z woj. Mazowieckiego zostały przeszkolone w tym zakresie*; inna wypowiedź: *PUP posiada kilku specjalistów partnerstwa lokalnego*.

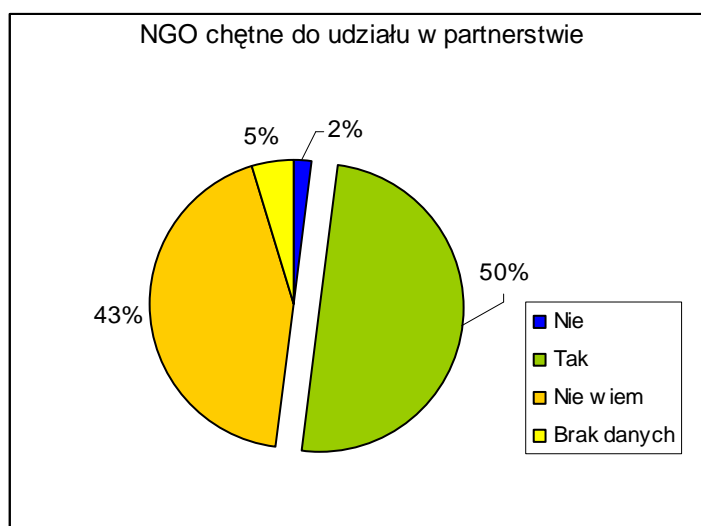
Dużo respondentów narzeka na brak chęci do podjęcia dialogu, np.: *Problemem jest chęć podjęcia działań i wyjścia poza schematy i ramy w których się działa*, albo: *Mają [władze lokalne], ale nie chcą z niego korzystać zwłaszcza w większych ośrodkach miejskich*. Wiele jest opinii wskazujących jednoznacznie na niechęć bądź brak umiejętności władz lokalnych do podjęcia dialogu społecznego. Przedstawiciel centralnej administracji rządowej napisał: *jest ogromny brak umiejętności podejmowania dialogu*. Respondent reprezentujący organizację pozarządową w Warszawie skarży się: *bardzo trudna współpraca z PUPem oraz administra-*

cją lokalną. Przedstawicielka organizacji pozarządowej z Gdańska: *bardzo trudna współpraca z PUPem oraz administracją lokalną.*

Są jednak przykłady ankiet, w których pojawiły się bardziej optymistyczne odpowiedzi. Respondentka delegowana przez pomoc społeczną z Gdańska nie zgodziłaby się z cytowaną wyżej przedstawicielką tego samego miasta. Zaznaczywszy odpowiedź twierdzącą, dopisała: *wieloletnie doświadczenie pozwala na wybranie takiej odpowiedzi.*

Trzeci sektor a partnerstwa

Organizacje pozarządowe wydają się mało widoczne z perspektywy uczestników szkoleń. Aż 43% z nich nie wie czy organizacje pozarządowe chętnie wezmą udział w partnerstwie i budowaniu lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia.

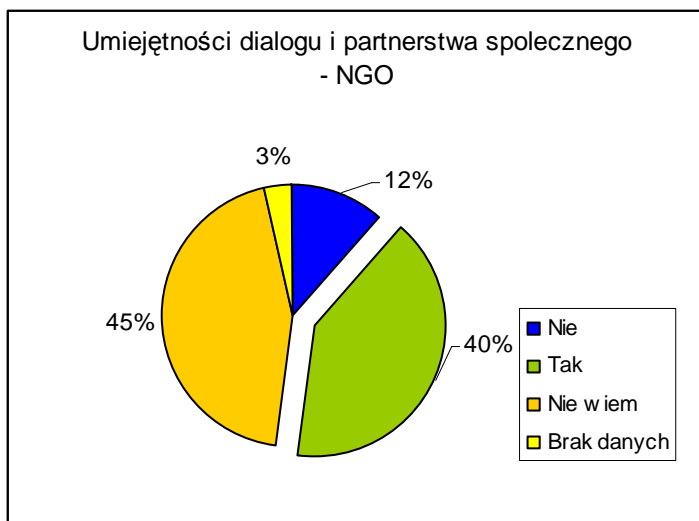
Wykres 11 Czy organizacje pozarządowe z Pani/Pana społeczności chętnie wzięłyby udział w partnerstwie i budowaniu lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia?

W polu przeznaczonym do wpisywania uwag do powyższego pytania część osób uzasadniała swój wybór pisząc m.in.: *w trakcie różnych spotkań prezentowane są różnorodne propozycje i spostrzeżenia wskazujące na zainteresowanie problemem.* Przedstawiciel samorządu gminy wiejskiej napisał: *Organizacje pozarządowe działające u nas znają potrzeby lokalnej społeczności, widzą problem i chcą zmienić na lepsze obecny stan.* Jednak duża część osób wykorzystała przewidziane w ankiecie puste linijki na poczynienie różnego rodzaju zastrzeżeń: *część tak, część tylko deklaratywnie,* napisał przedstawiciel organizacji pracodawców z zachodniopomorskiego. Przedstawicielka powiatowego urzędu miejskiego z tego samego regionu zaznaczyła, że widzi taką możliwość *tylko w wąskim zakresie ich [NGO] działania.* Przedstawi-

cielka pomocy społecznej z gminy wiejskiej zastrzega: *Są to jednak nieliczne dobrze działające organizacje, na terenie połowy gminy brak jest organizacji.* Respondentka działająca w związkach zawodowych w woj. warmińsko-mazurskim pisze o „słomianym zapale” do partnerstwa społecznego: *jednak jest ich wciąż za mało lub za szybko rezygnuje się ze współpracy.*

Znaleźli się też respondenci – wybierający odpowiedź negatywną bądź niezdecydowani – którzy o partnerstwie nie słyszeli lub zachowują rezerwę wobec korzyści, jakie mogłoby dawać. Przedstawiciel centralnej administracji rządowej napisał: *wszyscy o tym wiedzą i słyszeli o partnerstwie ale nie wiedzą jak budować prawidłową strategię.* Urzędniczka administracji szczebla wojewódzkiego z województwa warmińsko-mazurskiego określa NGO's w jej regionie jako mało *aktywne, małe, rozdrobnione.* Są też głosy, że NGO są bagatelizowane przez samorząd.

Co dziesiąty badany uznał, że lokalne NGO'sy nie mają umiejętności potrzebnych do podjęcia dialogu. Jednak są mniej lub bardziej stanowcze głosy, że wiedza przedstawicieli NGO's jest wystarczająca, aby efektywnie móc uczestniczyć w partnerstwie. Przedstawicielka administracji rządowej szczebla wojewódzkiego ze Szczecina pisze o *dużym doświadczeniu, eksperckiej wiedzy i chęci współpracy.* Trudno się dziwić, że również przedstawiciel tego typu organizacji podziela to zdanie: *organizacje społeczne dysponują osobami dobrze przygotowanymi do podejmowania dialogu.* Inni respondenci byli już mniej optymistycznie nastawieni do problemu. Sygnalizowane wątpliwości odnosiły się do braku doświadczenia, potrzeby szkoleń i kursów, braku lokalnego lidera, który mógłby inicjować dialog, upolitycznienia wszystkich lokalnych organizacji oraz ich „małej siły przebicia w partnerskich relacjach z instytucjami publicznymi, pracodawcami”. Kilkoro respondentów stwierdziło, że NGO's są zróżnicowane pod względem swojej aktywności i potencjału.

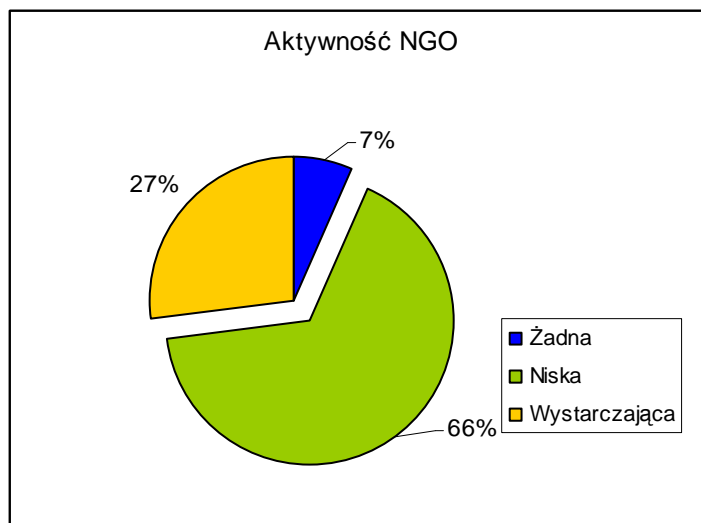

Wykres 12 Czy organizacje społeczne działające w Pana/Pani społeczności mają potrzebne umiejętności do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa?

Spośród osób, które pozytywnie oceniły umiejętności dialogu i partnerstwa organizacji pozarządowych, część stwierdziła, że przede wszystkim jest wola podjęcia dialogu – *organizacje społeczne mają świadomość, że w pojedynkę nie rozwiążą problemów; szukają partnerów w sposób naturalny.*

Wśród osób udzielających negatywnej odpowiedzi na postawione pytanie, najczęściej padało uzasadnienie, że brak jest wiedzy na ten temat, bądź że organizacji pozarządowych na danym terenie jest mało lub wcale ich nie ma (*niewiele jest organizacji społecznych, Żywiec jest dopiero na etapie budzenia się świadomości społecznej, te organizacje są dopiero tworzone; w gminie Michałów działa mało organizacji społecznych i nie są świadome znaczenia dialogu i jego roli*) – choć padały również odpowiedzi, że *nigdy tego nie robiły*, albo: *NGO'sy są mało aktywne i nie ujawniają swojej działalności.* Co ciekawe, ostatni cytat należy do przedstawicielki organizacji pozarządowej z miasta wojewódzkiego, choć pozostałe jej odpowiedzi sugerują, że bardziej miała na myśli NGO'sy ze swojej rodzinnej miejscowości, na które żaliła się, *gdyż nikt z powiatu kościerskiego nie przyjechał na szkolenie, a informacje o nim posiadali!*

Niepokojąca wydaje się ocena aktywności organizacji pozarządowych: prawie 2/3 badanych uznała aktywność organizacji pozarządowych w swojej społeczności za niską. Wykres 13 prezentuje ocenę aktywności organizacji pozarządowych jakiej dokonali uczestnicy szkoleń CPS.

Wykres 13 Czy aktywność organizacji pozarządowych w Pani/Pan lokalnej społeczności jest...

Przyszłość partnerstw i ich rola w kreowaniu polityki zatrudnienia

Zdecydowana większość uczestników szkoleń widzi możliwości budowania lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia w oparciu o partnerstwo w swoim środowisku:

Wykres 14 Czy widzi Pani/Pan możliwości budowania lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia w oparciu o partnerstwo w Pani/Pan środowisku?

W powyższym pytaniu respondenci mieli możliwość skomentowania swojej odpowiedzi, z czego dość często korzystali. W komentarzach uczestników szkoleń mowa m.in. o potrzebie wyłonienia lidera partnerstwa, konieczności przeniesienia szkoleń i kursów do mniejszych miejscowości, wsparcia merytorycznego i finansowego. Często podnoszony jest problem zmiany mentalności, co zdaniem niektórych ankietowanych będzie długotrwałym procesem. Niewiele odpowiedzi dotyczy potrzeb, które dyktowałyby podjęcie partnerskiego dialogu, choć i takie się znalazły: *zwiększanie możliwości zatrudnienia w nowo powstających i restrukturyzowanych i rozwijających się przedsiębiorstwach; analiza rynku potrzeb lokalnych w zakresie rynku pracy; bezrobocie, bezrobocie, bezrobocie; wypracowanie wzajemnych powiązań między: sektorem publicznym, prywatnym i NGO przyczyni się do realizacji najbardziej twórczych działań (najbardziej potrzebnych w lokalnej społeczności) a co za tym idzie zachęci do działania lokalną społeczność.*

Postawiono również zagadnienie konieczności dostosowania szkolnictwa zawodowego do wymogów rynku pracy: *jestem przekonana o takiej możliwości, gdyż brakuje pracowników, o specjalnościach technicznych, w których zaprzestano kształcenia; lokalna strategia na rzecz*

rozwoju edukacji -> podniesienie jakości kształcenia w szkołach; można zapewne stworzyć partnerstwa oparte na WUP w Krakowie z przedsiębiorcami na poziomie kształcenia potrzebnych do pracy ludzi.

W przeznaczonym na uwagi polu znalazło się też wiele innych komentarzy, skarg oraz wzmianek o już działających partnerstwach: *od trzech lat praktycznie pracujemy nad „zintegrowanym programem rozwoju turystyki i infrastruktury Północnego Mazowsza”*; *próby są podejmowane lokalnie (np. Piekary Śl.)*; *są możliwości natomiast chyba brakuje chęci*; *to główny wniosek jaki mi się nasuwa po 4-miesięcznym pobycie w tej gminie* (wypowiedź przedstawicielki gminnego ośrodka pomocy społecznej w gminie wiejskiej).

Kilkoro ankietowanych stwierdziło, że traktuje partnerstwo jako warunek dalszego rozwoju społeczności lokalnej. Dwoje przyznało, że opiera swoje wnioski na wiedzy świeżo wyniesionej ze szkoleń w Centrum Dialog.

W bloku trzech pytań otwartych ankietowani byli proszeni o przedstawienie własnych propozycji ważnych w danej społeczności aktorów, którzy mogliby zostać włączeni w dialog w ramach partnerstwa społecznego, wskazanie osoby, która mogłaby pełnić rolę lidera w partnerstwie oraz zaproponowanie działań, które mogłyby/powinny być podjęte na rzecz rozwoju i zatrudnienia.

Potencjalni uczestnicy i liderzy partnerstw

Dokładna treść pytania stawianego w ankiecie brzmiała: „Jakie inne jednostki – poza władzami lokalnymi i organizacjami społecznymi – ważne dla Pani/Pana społeczności mogłyby przystąpić do partnerstwa (przedsiębiorstwa, szkoły, parafie...)”. Propozycje autorów ankiety znalazły odzwierciedlenie w odpowiedziach respondentów – pojawiały się zdecydowanie najczęściej, a niektórzy ankietowani po prostu podkreślali jedną lub więcej z nich w treści pytania. Spośród 123 osób, które przedstawiły swoje propozycje, aż 50 wskazało na szkoły (niektóre osoby dokonywały konkretyzacji, wskazując określony typ szkół), 44 sugerowało przedsiębiorstwa (wpisywane odpowiedzi: firmy, przedsiębiorstwa, przedsiębiorcy, pracodawcy). 36 ankietowanych wskazało na parafie. Pozostałe popularne propozycje to: uczelnie (10 osób), związki zawodowe (8 osób), PUPy (3 osoby), jednostki edukacyjne (2 osoby), rady rodziców (2 osoby).

Respondenci w różny sposób rozwiązywali kwestię wyboru lidera. Można wyróżnić trzy metody wyboru takiej osoby/instytucji:

- Najpopularniejsza: wskazanie określonej, istniejącej w lokalnej społeczności instytucji lub roli społecznej; najczęściej wskazywani: wójt / starosta / marszałek województwa / prezydent miasta / burmistrz – 42 osoby, PUP (lub jego kierownik) – 4 osoby, ksiądz – 3 osoby
- Konstrukcja idealnego kandydata. Występowało bardzo duże zróżnicowanie – niektórzy respondenci wymieniali liczne przymioty, jakie powinien posiadać idealny lider: osoba godna zaufania, mobilizująca innych do działania, z umiejętnościami przywódczymi, dobrze znająca społeczność lokalną, posiadająca autorytet, zorganizowana, umiejąca słuchać innych... Z drugiej strony znaleźli się respondenci, którzy w tej roli widzieliby kogokolwiek chętnego do pracy i zmieniania lokalnej rzeczywistości.
- Stosunkowo najrzadziej spotykana propozycja: utworzenie nowej instytucji/urzędu, „koordynatora ds. partnerstwa społecznego”, jak nazwał to jeden respondent. W tego typu propozycjach akcentowano, że lider byłby wyłaniany przez dane partnerstwo.

Wyzwania dla partnerstw

Za najważniejsze działania, jakie mogłoby podjąć lokalne partnerstwo na rzecz rozwoju i zatrudnienia, respondenci uznali uzgadnianie różnego rodzaju form kształcenia zawodowe (18 osób), tworzenie nowych miejsc pracy (11 osób), aktywizację zawodową (10 osób), wspieranie turystyki (8 osób), poprawę infrastruktury (7 osób), wspieranie edukacji (6 osób), gromadzenie oraz usprawnienie obiegu informacji (4 osoby), dostosowywanie oferty szkół do potrzeb rynku pracy (3 osoby), ochronę środowiska (2 osoby), promocję lokalnych produktów (1 osoba). Kilka osób w ogólnych określeniach wskazało na promocję dialogu i współpracy oraz wskazywanie ważnych problemów do rozwiązania.

Atuty partnerstw

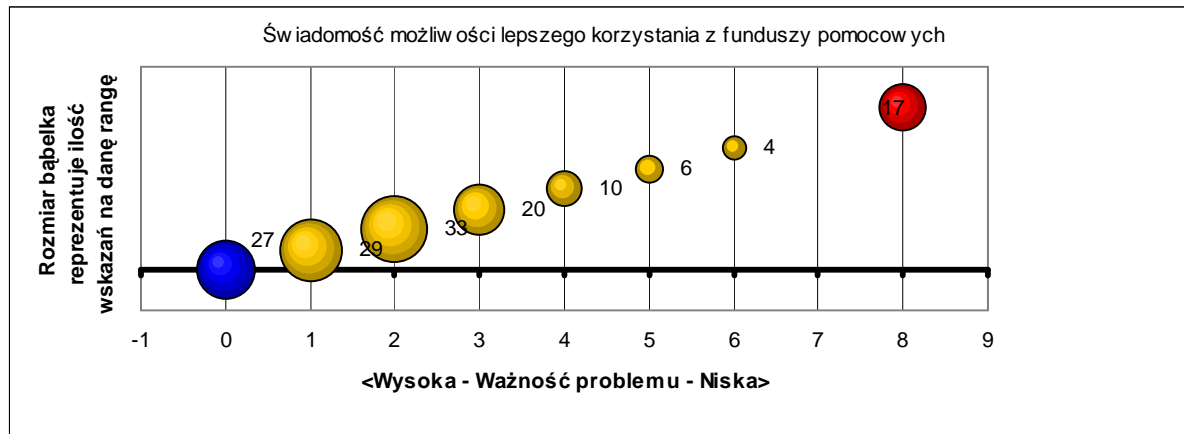
W ankiecie zapytano respondentów o potencjalne atuty w budowaniu partnerstw. W ankiecie proszono ich o przypisanie rang (domyślnie z zakresu 1-7, gdyż tyle było opcji do wyboru) następującym atutom:

- istniejące tradycje partnerstwa,

- wypracowane już umiejętności dochodzenia do celu poprzez dialog,
- palące problemy społeczne,
- kapitał wiedzy, którym dysponuje moja społeczność,
- kontakty z innymi lokalnymi partnerstwami,
- świadomość możliwości lepszego korzystania z funduszy pomocowych,
- inne

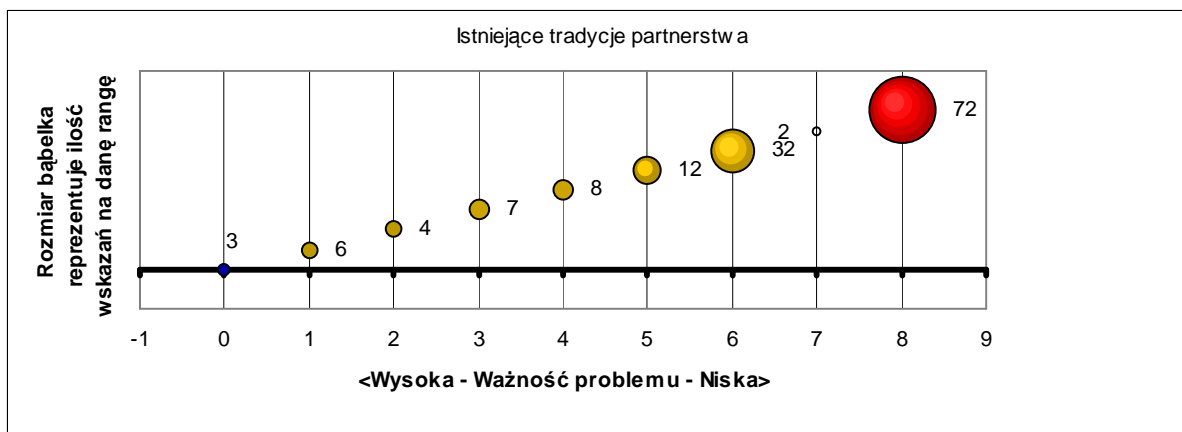
Część respondentów jedynie zaznaczyła dany problem bez przypisywania mu rangi (na wykresach te odpowiedzi zaznaczono kolorem niebieskim, ranga 0), niektórzy w ogóle nie wybierali danej opcji (kolor czerwony, ranga 8). Rangi 0 i 8 nie zostały uwzględnione przy wyliczaniu średnich i modalnych w Tabeli 2.

Budowanie lokalnych partnerstw może okazać się łatwiejsze dzięki doświadczeniu w zakresie korzystania z europejskich środków pomocowych a tego, jak się okazuje, w społecznościach uczestników szkoleń CPS nie brakuje. Tylko 17 respondentów nie wskazało na ten atut swojej społeczności, natomiast przeważająca większość oceniła uprzednie doświadczenia w zakresie korzystania ze środków unijnych jako duże ułatwienie dla organizowania partnerstw.

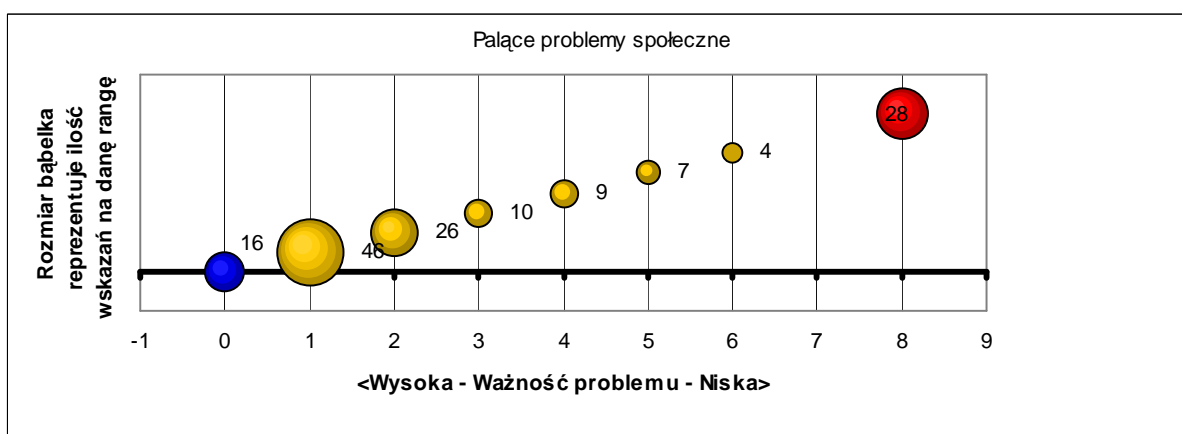
Wykres 15 Jakie atuty posiada Pani/Pana lokalna społeczność, które mogą ułatwiać organizowanie partnerstw?

Respondenci pytani o mocne strony swoich społeczności, które mogłyby przyczynić się do budowania partnerstw mogli również wskazać na istniejące tradycje partnerstwa, wypracowane już umiejętności dochodzenia do celu poprzez dialog oraz kontakty z innymi lokalnymi partnerstwami – jak się okazało w powyższych przypadkach rzadko przypisywali jakiegokolwiek rangi. Na istniejące tradycje partnerstwa w ogóle nie wskazało prawie 50% badanych, podobnie w przypadku umiejętności dochodzenia do celu poprzez dialog – o niej nie wspomniało 40% respondentów.

Wykres 16 Jakie atuty posiada Pani/Pana lokalna społeczność, które mogą ułatwić organizowanie partnerstw?

Co ciekawe, za swoisty atut, który mógłby pomóc w budowaniu partnerstw uznawano „palące problemy społeczne” – w ramach tej kategorii najczęściej przypisywano pierwszą rangę.

Wykres 17 Jakie atuty posiada Pani/Pana lokalna społeczność, które mogą ułatwić organizowanie partnerstw?

Tabela 2 zawiera zagregowane informacje na temat rang przyporządkowanych 7 rangom (7 kategoria dotyczy kategorii Inne).

Atuty społeczności	Średnia ranga na 7 pozycji	Najczęściej wskazywana ranga	Ilość wskazań rangujących
Pałace problemy społeczne	2,19	1	102
Świadomość możliwości lepszego korzystania z funduszy pomocowych	2,44	2	102
Wiedza społeczności	2,92	2	85
Kontakty z innymi lokalnymi partnerstwami	3,42	3	85
Wypracowane już umiejętności dialogu	3,68	4	79
Istniejące tradycje partnerstwa	4,69	6	71

Tabela 2 Atuty lokalnych społeczności ułatwiające organizowanie partnerstw

W polu „Inne” respondent miał możliwość zaproponowania innych atutów swojej lokalnej społeczności, niż przewidziane przez autorów ankiety. Z możliwości tej skorzystało jedynie 12 osób. Trzech ankietowanych wspomniało o świadomości korzyści, jakie daje partnerstwo (świadomość większego oddziaływania dzięki partnerstwu; świadomość zrobienia czegoś innego), zaś dwie osoby zwróciły uwagę na wspólnotę interesów/celów w obrębie lokalnej wspólnoty.

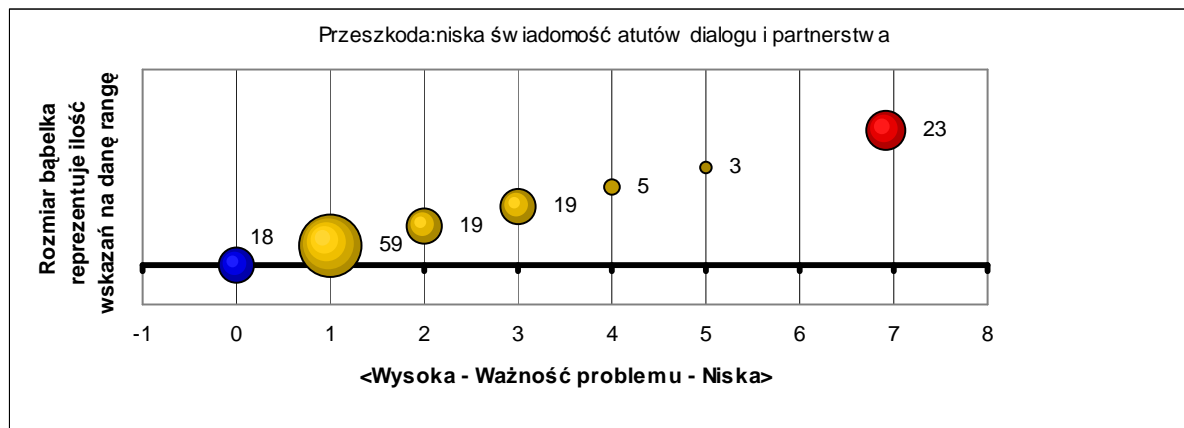
Przeszkody w budowaniu partnerstw

W ostatnim pytaniu ankiety respondenci mieli okazję wskazać na potencjalne przeszkody w budowaniu partnerstw. W ankiecie proszono ich o przypisanie rang (domyślnie z zakresu 1-6, gdyż tyle było opcji do wyboru) następującym problemom:

- niska świadomość atutów dialogu i partnerstwa,
- złe doświadczenia z prób inicjowania dialogu i partnerstwa,
- niechęć administracji lokalnej,
- niska aktywność organizacji społecznych
- brak zaufania między potencjalnymi partnerami,
- inne

W powyższym pytaniu wystąpiły podobne problemy jak w innych pytaniach polegających na rangowaniu odpowiedzi – część respondentów jedynie zaznaczyła dany problem bez przypisywania mu rangi (na wykresach te odpowiedzi zaznaczono kolorem niebieskim, ranga 0), niektórzy w ogóle nie wybierali danej opcji (kolor czerwony, ranga 7), nie mamy również pewności czy skala stosowana przez respondentów była zawsze ta sama – najpoważniejsza przeszkoda - najwyższa ranga. Dlatego poniższe wyniki należy traktować z pewną ostrożnością – na wykresach przedstawiono ilość wskazań z daną rangą w poszczególnych kategoriach przeszkód. zawiera uśrednione rangi dla wszystkich rodzajów przeszkód, po wyłączeniu z analizy przypadków zaznaczenia bez przypisania rangi oraz respondentów, którzy danej kategorii w ogóle nie wybrali.

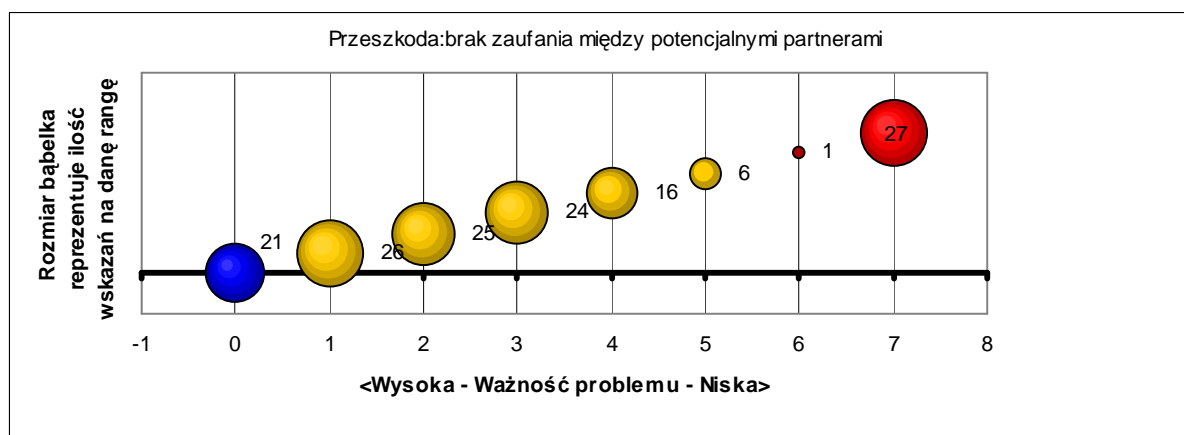
Za najpoważniejszą przeszkodę uznano niską świadomość atutów dialogu i partnerstwa (średnia ranga 1,8 w 6-stopniowej skali). Poniższy wykres przedstawia ilość wskazań dla poszczególnych rang:

Wykres 18 Jakie przeszkody w budowaniu partnerstwa dostrzega Pani/Pan w swojej lokalnej społeczności.

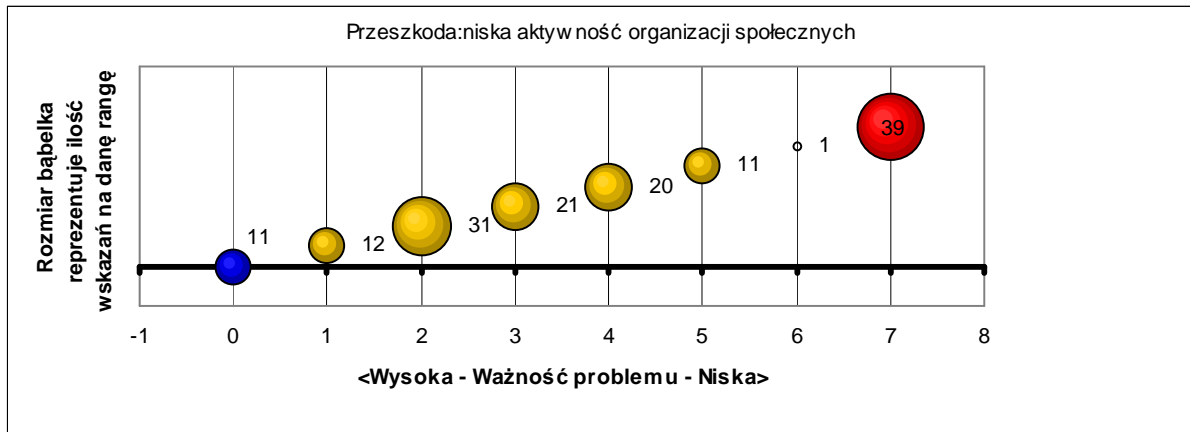
Wyraźnie widać tu dużą koncentrację wskazań w okolicach pierwszych trzech pozycji, co potwierdza wniosek, iż poważną barierą dla rozwoju partnerstw może być brak wiedzy o korzyściach wynikających z dialogu.

Kolejną przeszkodę może tu stanowić niski poziom kapitału społecznego w społecznościach respondentów – za wskaźnik tego stanu można uznać dość wysoką (2,53) średnią rangę problemu konceptualizowanego jako „brak zaufania między potencjalnymi partnerami” – ponad ¾ respondentów umieściło ten problem na jednej z pierwszych trzech pozycji.

Wykres 19 Jakie przeszkody w budowaniu partnerstwa dostrzega Pani/Pan w swojej lokalnej społeczności.

Nawiązując do wspomnianej już przy okazji wcześniejszych rozdziałów niskiej aktywności organizacji pozarządowych warto zaznaczyć, iż stan ten respondenci postrzegają jako istotny problem:

Wykres 20 Jakie przeszkody w budowaniu partnerstwa dostrzega Pani/Pan w swojej lokalnej społeczności.

Niemal połowa osób, które dokonały rangowania umieściła niską aktywność NGO-sów na pierwszym bądź drugim miejscu. Z drugiej strony 26% wszystkich respondentów w ogóle nie zaznaczyło tego problemu.

Za dość pozytywny można uznać fakt, iż najrzadziej wskazywaną przeszkodą w tworzeniu partnerstw były złe doświadczenia płynące ze wcześniejszych inicjatyw partnerskich – aż 45% badanych nie przypisało temu problemowi żadnej rangi. Nie wiadomo tylko czy to faktycznie efekt braku złych doświadczeń z prób inicjowania dialogu i partnerstwa czy też oznaka niezłomnej postawy uczestników szkolenia.

Wykres 21 Jakie przeszkody w budowaniu partnerstwa dostrzega Pani/Pan w swojej lokalnej społeczności.

Przeszkoda w budowaniu partnerstw	Średnia ranga na 6 pozycji	Najczęściej wskazywana ranga	Ilość wskaźników rangujących
Niska świadomość atutów dialogu i partnerstwa	1,80	1	105
Brak zaufania między potencjalnymi partnerami	2,53	1	98
Niska aktywność organizacji społecznych	2,90	2	96
Niechęć administracji lokalnej	3,07	3	82
Złe doświadczenia z prób inicjowania dialogu i partnerstwa	3,55	5	73

Tabela 3 Przeszkody w budowaniu partnerstw w lokalnych społecznościach

Z możliwości przedstawienia innych – niż wskazane przez autorów ankiety – przeszkód na drodze do budowania partnerstwa skorzystały 24 osoby. 5 respondentów skazało na „ograniczone” lub „niewystarczające” środki finansowe. Wymieniono także brak doświadczenia, przykładów dobrych praktyk, jasnych przepisów prawnych, upolitycznienie, bierność społeczności lokalnej i obawy przed „nowym” czy postawy roszczeniowe („*a co ja z tego będę miał*” – *tak większość do problemu* – przedstawiciel związków zawodowych z postprzemysłowego miasta).

Podsumowanie

- Bezrobocie uznano za najpoważniejszy problem lokalnych społeczności - średnia ranga tego problemu to 2,37, gdzie pierwszą rangę przyznawano problemom najistotniejszym a 6 najmniej istotnym. Jedynie 24 spośród wszystkich 146 ankietowanych uznaje ten problem za nieistotny bądź niemożliwy do rozwiązywania drogą dialogu społecznego
- Wśród uczestników szkoleń dominuje chęć tworzenia lokalnych partnerstw społecznych, ale jednocześnie zróżnicowane doświadczenia w dotychczasowych próbach podejmowania dialogu i różne postawy wobec takiej możliwości – od optymizmu i wiary w możliwości współpracy w ramach wspólnoty lokalnej po sceptycyzm, nieufność i przekonanie o istnieniu nieprzekraczalnych barier uniemożliwiających dialog pomiędzy lokalnymi władzami, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami zbiorowych stosunków pracy.
- Badani w większości przypadków wiążą duże nadzieje z efektywnym wykorzystaniem partnerstwa społecznego w walce z bezrobociem – m.in. dzięki dostosowywaniu w drodze dialogu lokalnego szkolnictwa do wymogów rynku pracy oraz współorganizowaniu tym sposobem wszelkiego rodzaju szkoleń zawodowych.
- Zdecydowana większość (92%) ankietowanych widzi możliwości budowania lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia w oparciu o partnerstwo w swoim środowisku.
- Wśród badanych istnieje wyraźna chęć włączenia do współpracy jak największej liczby podmiotów aktywnie uczestniczących w życiu wspólnoty lokalnej, instytucjonalizacji dialogu (wskazanie istniejących bądź kreowanie nowych aktorów, mogących objąć rolę lidera lokalnego partnerstwa).
- Świadomość wielu możliwości, jakie niesie ze sobą efektywny dialog społeczny: optymalizacja alokacji środków z funduszy unijnych, aktywizacja zawodowa lokalnej społeczności, ułatwienia w restrukturyzacji i kompensacja jej skutków, minimalizacja stref wykluczenia społecznego i wiele innych.
- 42% respondentów uznało, że władze lokalne ich społeczności (gminy, powiatu) i instytucje publiczne mają potrzebne umiejętności do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa. Najczęściej wymienianą instytucją, która zdaniem respondentów odznacza się umiejętnością prowadzenia dialogu jest urząd pracy.

- 93% respondentów uznało, że lokalny dialog i partnerstwo społeczne mogą być pomocne w rozwiązywaniu problemów społeczności.
- Prawie połowa respondentów wskazała na istnienie doświadczeń partnerstwa w oparciu o dialog społeczny w swoich społecznościach.
- Połowa respondentów uznała, że lokalne organizacje pozarządowe chętnie wzięłyby udział w partnerstwie i budowaniu lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia. Jednocześnie co dziesiąty badany uznał, iż organizacje społeczne działające w jego społeczności nie mają umiejętności potrzebnych do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa.
- 2/3 respondentów wskazuje na niską aktywność organizacji pozarządowych działających w ich społecznościach lokalnych.
- Palące problemy społeczne uznano za najsilniejszy atut społeczności ułatwiający organizowanie partnerstw - średnia ranga tego atutu to 2,19, gdzie pierwszą rangę przyznawano atutom najistotniejszym a 7 najmniej istotnym. Jednocześnie na atut w postaci istniejących tradycji partnerstwa w ogóle nie wskazało prawie 50% badanych, średnia ranga z ocen przypisanych przez pozostałych ankietowanych wyniosła 4,69.

Aneks

Ankieta

Ankieta opracowali pracownicy CPS Dialog. Uczestnicy szkoleń mieli szansę dobrowolnie wypełnić ankietę w trakcie szkolenia.

„Dialog społeczny jako platforma terytorialnych paktów aktywizujących rynki pracy”

Ankieta imienna uczestników szkolenia

1. Imię i nazwisko
2. Jaka jednostkę reprezentuje Pani/Pan na szkoleniu?
.....
.....
3. Z jaką społecznością lokalną Pani/Pan się identyfikuje. Proszę o krótki opis gminy, powiatu, czy inaczej wyodrębnionej społeczności lokalnej.
.....
.....
4. Jakie są najbardziej oczywiste problemy Pni/Pana społeczności lokalnej, które można by rozwiązywać w ramach lokalnego partnerstwa społecznego i wokół których należałoby tworzyć lokalną strategię rozwoju i zatrudnienia. Proszę zaznaczyć wybraną odpowiedź liczbą określającą rangę problemu:
..... wykluczenie społeczne grup ludności (jakich),
..... bieda strukturalna,
..... edukacja - niski poziom, nieadekwatność do potrzeb rynku,
..... bezrobocie,
..... ekologia,
..... inne:
.....
.....
5. Czy lokalny dialog i partnerstwo społeczne może być w Pani/Pana społeczności pomocny przy rozwiązywaniu wskazanych problemów? Proszę zakreślić wybraną odpowiedź.
nie nie wiem tak
6. Czy w Pani/Pana społeczności lokalnej są doświadczenia partnerstwa w oparciu o dialog społeczny? Proszę o zakreślenie wybranej odpowiedzi i krótki opis tych działań.
nie nie wiem tak
uwagi.....
.....
7. Czy władze lokalne Pana/Pani społeczności (gminy, powiatu) i instytucje publiczne (np. urzędy pracy) mają potrzebne umiejętności do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa? Proszę o zakreślenie wybranej odpowiedzi i krótki opis zagadnienia..
nie nie wiem tak
uwagi.....
.....

8. Czy organizacje społeczne działające w Pana/Pani społeczności mają potrzebne umiejętności do podjęcia dialogu i przystąpienia do partnerstwa? Proszę o zakreślenie wybranej odpowiedzi i krótki opis zagadnienia..

nie nie wiem tak

uwagi.....
.....

9. Czy widzi Pani/Pan możliwości budowania lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia w oparciu o partnerstwo w Pani/Pan środowisku? Proszę o zakreślenie wybranej odpowiedzi i krótki opis zagadnienia.

nie nie wiem tak

uwagi.....
.....
.....

10. Czy aktywność organizacji pozarządowych w Pani/Pan lokalnej społeczności jest:

żadna niska wystarczająca

11. Czy organizacje pozarządowe z Pani/Pana społeczności chętnie wzięłyby udział w partnerstwie i budowaniu lokalnych strategii rozwoju i zatrudnienia? Proszę o zakreślenie wybranej odpowiedzi i krótkie opisanie ich formy i zakresu działania.

nie nie wiem tak

uwagi.....
.....

12. Jakie atuty posiada Pani/Pana lokalna społeczność, które mogą ułatwiać organizowanie partnerstw? Proszę przyporządkować poniższym sformułowaniom wartość liczbową według znaczenia:

- istniejące tradycje partnerstwa,
- wypracowane już umiejętności dochodzenia do celu poprzez dialog,
- palące problemy społeczne,
- kapitał wiedzy, którym dysponuje moja społeczność,
- kontakty z innymi lokalnymi partnerstwami,
- świadomość możliwości lepszego korzystania z funduszy pomocowych,
- inne:

13. Jakie inne jednostki - poza władzami lokalnymi i organizacjami społecznymi - ważne dla Pani/Pana społeczności mogłyby przystąpić do partnerstwa (przedsiębiorstwa, szkoły, parafie,...)

14. Kto Pani/Pana zdaniem mógłby pełnić rolę lidera w lokalnym partnerstwie?

15. Jakie działania Pani/Pana zdaniem mogłyby/powinny być podjęte na rzecz rozwoju i zatrudnienia w Pani/Pana środowisku:

16. Jakie przeszkody w budowaniu partnerstwa dostrzega Pani/Pan w swojej lokalnej społeczności. Proszę zaznaczyć wybraną odpowiedź liczbą określającą rangę problemu:

- 1niska świadomość atutów dialogu i partnerstwa,

- złe doświadczenia z prób inicjowania dialogu i partnerstwa,
- niechęć administracji lokalnej,
- niska aktywność organizacji społecznych
- brak zaufania między potencjalnymi partnerami,
- inne:
-
-

Prosimy o podanie nr telefonu kontaktowego, adresu mailowego lub innych możliwości skomunikowani się z Panią/Panem.